

КОН'ЮНКТУРА РИНКУ УКРАЇНИ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДОВОЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Т.В. Шевченко, аспірант

Науковий керівник – д.е.н., проф. Червен І.І.

Миколаївський національний аграрний університет

Висвітлено ретроспективу та сучасний стан продовольчого ринку України у сфері реалізації як сільськогосподарської, так і промислової продукції підкомплексу. Виявлено існуючі тут проблеми, запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: продовольчий ринок, сільське господарство, харчова промисловість, кон'юнктура, реалізація, ретроспектива, сучасний стан.

Важливим завданням будь-якого підприємства є ефективний продаж виробленої ним продукції. Однак слід визнати, що у сучасних скрутних фінансових умовах, в яких нині знаходиться досить велика кількість виробничих формувань продовольчого підкомплексу АПК України, вказане завдання далеко не завжди виконується. Причому, це стосується і сільськогосподарських, і промислових підприємств.

До негативних чинників, які останніми роками активно діють на продовольчому ринку насамперед належать: суттєве подорожчання виробничих ресурсів, що використовуються при вирощуванні та переробці продукції; експортні обмеження на зерно; відсутність належної державної підтримки, ініціативного втручання на місцях та адекватних економічних відносин між виробниками та переробниками. Найбільш важливими перевагами України на світовому ринку у сучасних умовах є екологічність продукції і порівняно низькі її реалізаційні ціни.

Метою статті є висвітлення ретроспективи і сучасного стану кон'юнктури продовольчого ринку України за реалізацією сільськогосподарської та промислової продукції, виявлення існуючих тут проблем і розроблення пропозицій щодо їх вирішення.

Інформацію про динаміку обсягів реалізації основних видів сільськогосподарської продукції по аграрних формуваннях України наведено в табл. 1.

© Шевченко Т.В., 2013

Таблиця 1

Реалізація продукції сільського господарства аграрними підприємствами України, тис. т*

Види продукції	Роки								Індекс 2011 р. до 2000 р.
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Зерно	10726	19458	17814	13965	24763	31686	23662	28609	2,27
Насіння олійних культур	2284	2612	4086	4434	5542	7239	7757	7908	3,46
Цукрові буряки	10971	10956	16431	13083	10543	6348	9767	11873	1,08
Картопля	85	117	117	175	257	306	291	349	4,11
Овочі	536	398	413	431	551	807	646	900	1,68
Плоди та ягоди	209	169	124	170	191	181	231	230	1,10
Худоба та птиця	969	902	1087	1312	1342	1448	1587	1687	1,74
Молоко та молочні продукти	2684	2121	2017	1825	1834	1994	204	2004	0,77
Яйця, млн шт.	2644	5700	6674	6747	7729	8566	9416	10790	4,08

* Зроблено за даними статистичного збірника «Україна в цифрах у 2011 році»

Як бачимо, майже по всіх видах сільськогосподарської продукції за період з 2000 по 2011 рр. в Україні було досягнуто збільшення обсягів реалізації. При цьому самі великі зростання склалися по картоплі (у 4,11 раза), яйцям (у 4,08 раза) та насінню олійних культур (у 3,46 раза). По інших же видах аграрних товарів індекси змін є значно меншими. Більш того, по молоку та молочних продуктах, навпаки, відбулося скорочення, що викликає занепокоєння. Ситуацію з розвитком молочного скотарства в нашій країні доцільно кардинально покращити.

Одним з важливих завдань кожного товаровиробника є вигідна реалізація своєї продукції, оскільки чим вищі ціни, за якими вона продається, тим більш ефективною є його діяльність. Дані про розміри середніх реалізаційних цін на основні види сільськогосподарської продукції в нашій країні за 1996-2011 роки зосереджено в табл. 2.

Наведені в таблиці 2 дані свідчать, що по більшості видів сільськогосподарської продукції в динаміці по досліджених нами роках єдина закономірність в зміні середніх реалізаційних

цін відсутня. У той же час по картоплі, плодам, ягодам, худобі та птиці, яйцям, олійним, цукровим бурякам спостерігалось поступове зростання середніх реалізаційних цін. При цьому у **2011 р.** в порівнянні з **1996 р.** склалося підвищення середніх цін продажу практично всіх продуктів. Однак це не означає, що за аналізований проміжок часу було досягнуто покращення їх якості. Причина цього – інформація.

Таблиця 2

Середні ціни реалізації основних видів сільськогосподарської продукції України, грн/т *

Види продукції	Роки							
	1996	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Зерно	168,4	443,8	417,8	833,5	778,5	799,0	1120,9	1374,2
Насіння олійних культур	265,4	525,7	981,5	1866,8	1734,6	2086,6	2942,6	3312,0
Цукрові буряки	64,6	121,5	177,0	157,6	218,9	409,9	478,5	516,0
Картопля	274,3	517,1	685,2	1032,0	1154,3	1298,6	2131,0	2032,8
Овочі	326,4	572,1	1462,1	1995,4	2059,9	1790,0	2551,6	2139,1
Плоди та ягоди	238,1	394,9	987,8	1528,4	1877,4	1892,4	2419,8	3175,9
Худоба та птиця (у живій вазі)	973,4	2358,0	6909,9	6466,5	10184,3	10362,9	10797,1	11967,2
Молоко та молочні продукти	191,5	536,4	1126,9	1660,6	2065,1	1888,8	2938,7	3041,6
Яйця, за тис. шт.	114,6	191,7	251,8	274,4	377,4	403,9	470,6	521,5

* за даними статистичних щорічників за відповідні роки

Уявлення про обсяги реалізації основних видів продукції, виробленої переробними підприємствами і заводами харчової промисловості України за **2011 рік**, надають матеріали табл.3.

Провідними видами продовольчих товарів, вироблених харчовою промисловістю нашої країни, є м'ясо, м'ясні та молочні продукти, а також напої. При цьому у **2011 р.**, наприклад, на частку м'яса і м'ясних продуктів припадало **15,9%**, молочних продуктів та морозива – **15%**, напоїв – **20,9%**, олії та тваринних жирів – **9,6%**. Саме ці харчові продукти користуються найбільшим попитом українського населення і тому успішно реалізуються.

Таблиця 3

**Обсяги реалізації промислової продовольчої продукції
по Україні в цілому за 2011 рік**

Види економічної діяльності	Реалізовано продукції (у відпускних цінах без ПДВ і акцизу), млн грн	Частка в загальному обсязі виробництва харчових продуктів, напоїв, %
Виробництво харчових продуктів напоїв – всього	155970,7	100,0
у тому числі м'яса та м'ясних продуктів	24744,4	15,9
Перероблення та консервування: - овочів та фруктів	7129,2	4,6
- олій та тваринних жирів	14921,6	9,6
- молочних продуктів та морозива	23855,3	15,3
- продуктів борошно-мельно- круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів	5194,9	3,3
- продуктів борошно-мельно- круп'яної промисловості	4610,1	3,0
Інших харчових продуктів у т.ч.:	40581,7	26,0
а) виробництво хліба та хлібобулочних виробів	8843,0	5,7
б) какао, шоколаду і цукристих кондитерських виробів	7462,0	4,8
Виробництво напоїв у т.ч.:	32589,0	20,9
- виноградних вин	3871,0	2,5
- пива	10525,7	6,7
- мінеральних вод та інших безалкогольних напоїв	6268,4	4,0

** Моніторинг економічного і соціального розвитку підприємств і організацій АПК за 2011 рік*

Важливим завданням кожного підприємства є організація власної, без зайвих посередників реалізації вироблених ним продовольчих товарів. Конкретні дані про обсяги продажу продовольчих товарів через торгову мережу підприємств продовольчого підкомплексу нашої країни та індекси по ним наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Обсяги продажу продовольчих товарів через торгіву мережу підприємств України та індекси по ним*

Види продукції	Роки							
	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Продаж продовольчих товарів через торгіву мережу підприємств, тис. т								
М'ясо та продукти м'ясні	236	325	389	443	453	420	452	480
Масло вершкове	24	32	35	36	36	31	31	32
Олії рослинні	34	66	77	91	102	109	122	138
Сири	16	42	51	63	71	67	67	75
Яйця, млн шт.	953	1341	1649	1791	2194	1986	2233	2601
Цукор	118	129	130	155	177	190	143	156
Вироби кондитерські	155	225	252	275	288	254	268	290
Чай	3	7	9	12	13	12	11	11
Борошно, вироби хлібобулочні та макаронні (у перерахунок на борошно)	1493	953	952	948	933	845	807	834
Картопля	73	78	76	91	101	99	93	106
Овочі	139	151	183	205	210	247	253	327
Плоди, ягоди, горіхи (включаючи кавуни та дині)	70	148	203	230	237	254	332	363
Індекси фізичного обсягу роздрібного товарообороту в торговій мережі підприємств за товарами, % до попереднього року								
М'ясо та продукти м'ясні	96	122	127	121	105	89	111	107
Масло вершкове	103	111	116	102	109	97	104	112
Олії рослинні	87	124	125	114	115	109	110	117
Сири	93	122	128	122	115	96	100,3	114
Яйця	90	107	129	110	122	96	115	144
Цукор	76	104	99	136	109	100,3	81	110
Вироби кондитерські	97	119	122	113	113	87	104	108
Чай	113	129	137	125	117	86	110	109
Борошно та вироби хлібобулочні	81	104	98	98	101	93	103	104
Картопля	80	126	85	149	111	119	99,9	140
Овочі	91	119	121	133	113	181	144	166
Плоди, ягоди, горіхи (включаючи кавуни та дині)	99	131	125	116	105	100,4	159	121

* Побудовано автором за інформацією статистичного збірника «Україна в цифрах за 2011 рік»

Із наведених у вказаній таблиці даних видно, що практично по всіх видах продовольчих товарів у зміні обсягів їх продажу єдиної закономірності в динаміці немає. Порівнюючи ж 2011 р. з 2000 р., необхідно відмітити, що майже по всіх видах продовольчої продукції (крім борошна, хлібобулочних та макаронних виробів) за досліджений проміжок часу було досягнуто збільшення обсягів продажу, тобто відбулися позитивні зміни. Скорочення ж продажу борошна та хлібобулочних виробів, на наш погляд, не є негативним, оскільки це – результат покращення структури раціону харчування українського населення.

Усунення висвітлених у статті недоліків сприятиме покращенню складу продовольчої продукції і підвищенню ефективності функціонування як її ринку, так і діяльності агарних і промислових підприємств підкомплексу.

Т.В. Шевченко. Конъюнктура рынка Украины по реализации продовольственной продукции.

Освещены ретроспектива и современное состояние продовольственного рынка Украины в сфере реализации как сельскохозяйственной, так и промышленной продукции подкомплекса. Выявлены существующие тут проблемы, предложены пути их решения.

T.V. Shevchenko. Market conditions Ukraine implementations food productions.

Highlight retrospective and current state of the food market of Ukraine in the implementation of both agricultural and industrial products subcomplex. Identified existing problems here.